

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Oikeus varhaisen tukeen – katsaus menneeseen ja näkymiä tulevaan

Pirjo Koivula
Opetusneuvos

Tuen järjestämisen lippulaiva maailmalla – entä yksittäisten oppilaiden arjen tarinat

<https://www.european-agency.org/>

**Mukana 30 Euroopan maan ministeriöt, toimintaa seurataan ympäri maailman
Suomen Country information eniten katsottu sivu**

Näkökulma monialaisuuteen

Sivistys-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyökäytäntöjä tulisi kehittää - onnistuuko siiloutumisen poistaminen?

Vanhemmilta tullut palaute: Koulu-, sosiaali- ja terveystoimi **hoitavat kukin hoitaa työtään, kukaan ei koordinoi**, kaikki toimenpiteet ovat tulleet **liian myöhään**

- Koulujen ja lastensuojeluviranomaisten yhteistyötä olisi kehitettävä niin, että saadaan **yhteiset linjaukset** arvioitaessa ja päätettäessä tarvittavista tukitoimista ja **voidaan sopia työn- ja vastuunjaosta**.

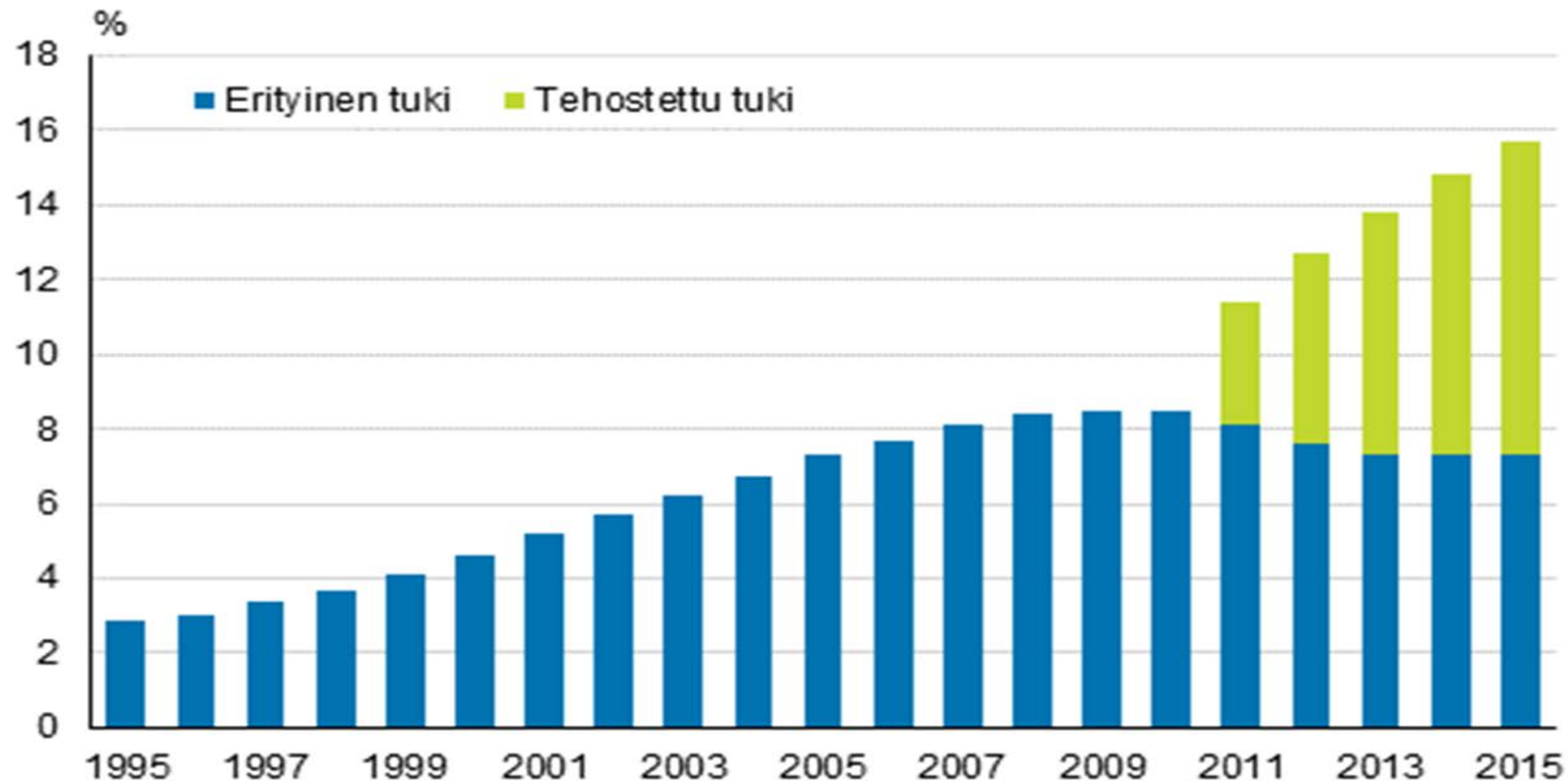
Yhteisiä linjauksia tarvitaan esimerkiksi siihen, milloin ja missä tilanteissa oppilaan jatkuneisiin poissaoloihin tarvitaan lastensuojelun toimenpiteitä tai oppilas ja perhe tarvitsevat ohjausta terveydenhuollon palvelujen piiriin.

Näkökulma monialaisuuteen Sivistys-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyökäytäntöjä tulisi kehittää

- Terveystoimen palvelut, kuten terapiat ja kuntoutus tukevat oppilaan arkea ja siten myös koulunkäyntiä. Riittävän varhainen tuki on myös niiden osalta tärkeää.

On tilanteita, että nämä palvelut tulevat koulunkäynnin kannalta liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin oppilaan koulunkäynnin vaikeudet ovat jo ehtineet kasaantua, esimerkiksi Nepsy-valmennuksen aloittaminen vasta yläkoulun päättövaiheessa.

Mitä tilastot kertovat oppimisen ja koulukäynnin tuen muutoksen toteutumisesta

Syksyn 2015 tilastot

- Tehostettua tukea sai 8,4 % esi-, perus- ja lisäopetuksen oppilaista (45 858 oppilasta) Erityistä tukea saaneiden oppilaiden osuus pysyi kahden edellisen vuoden tasolla, 7,3 %:ssa (40 007 oppilasta).
- Kaikkiaan noin 16 % peruskoulun oppilaista sai tehostettua tai erityistä tukea.
- Tehostetun tuen oppilaista poikia oli 65 % ja tyttöjä 35 %.
- Erityistä tukea saaneista poikia oli 70 % ja tyttöjä 30%.

Tukimuodot lukuvuonna 2014–2015

Osa-aikaista erityisopetusta sai 123 100 oppilasta, mikä oli 23 % syksyn 2014 peruskoululaisista. Syksyllä 2014:

77 600 oppilasta sai osa-aikaista erityisopetusta **yleisenä tukena**.

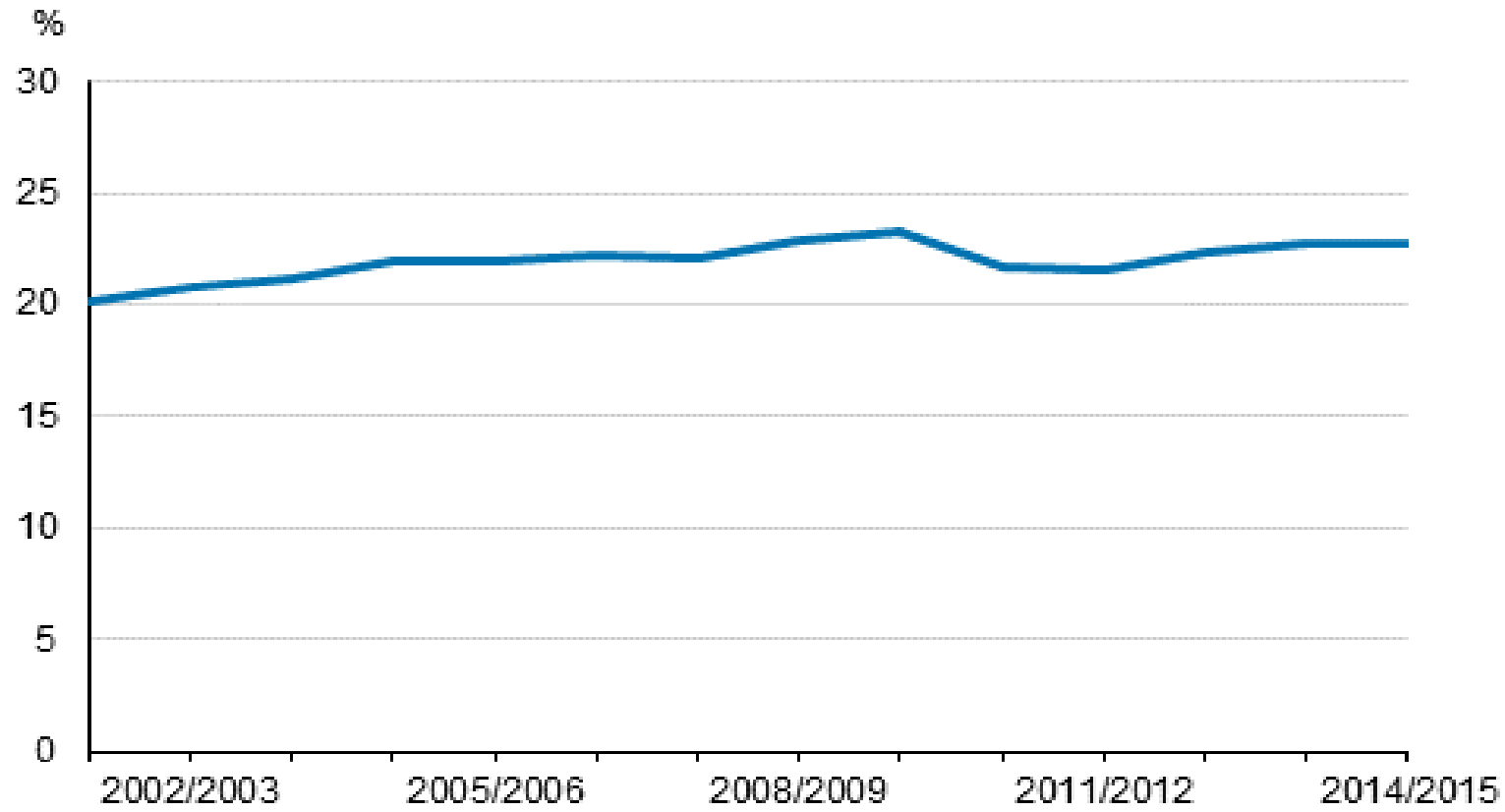
Tehostettu tukea saavista sai:

- osa-aikaista erityisopetusta 75 %, tukiopetusta sai 56 % ja avustaja- ja/tai tulkitsemispalveluja 39 %

Erityistä tukea saavista sai:

- osa-aikainen erityisopetusta sai 37,3%, tukiopetusta sai 34 % ja oli avustaja- ja/tai tulkitsemispalveluja 56 %

Osa-aikaista erityisopetusta saaneiden peruskoululaisten osuus kaikista peruskoululaisista lukuvuosina 2001/2002–2014/2015, %

Oppiaineiden oppimäärät ja toiminta- alueittain opiskelu

- Kaikkien oppiaineiden oppimäärät ovat yleisopetuksen oppimääriä 49,2 %
- Yhden oppiaineen oppimäärä on yksilöllistetty 13,5 %
- Kahden tai kolmen oppiaineen oppimäärä on yksilöllistetty 12,6 %
- Vähintään neljän oppiaineen oppimäärä on yksilöllistetty 19,4 %
- Oppilas opiskelee toiminta-alueittain 5,3 %

Missä on menty eteenpäin tuen uudistuksen jälkeen

- Erityisopettajien määrä on lisääntynyt 100 -200 opettajalla
- Erityisopettajien koulutusta on lisätty – **kelpoisia opettajien entistä enemmän** (2008–2013 lisäys 5,8 %) – silti kelpoisuusaste alempi kuin luokan- ja aineenopettajilla
- Oppimäärien **yksilöllistämiset vähentyneet:**

2008: yksilöllistettyjä oppimääriä 27 522 oppilaalla, joista 12 011 kaikki oppimäärät yksilöllistetty

2015: yksilöllistettyjä oppimääriä 17 809 oppilaalla, joista vähintään neljä oppiainetta yksilöllistetty 7 593 oppilaalla

Tuen suunnitelmallisuuden lisääminen

- Oppilaan tilanne arvioidaan yksilöllisesti ja tuki suunnitellaan tämän arvioinnin perusteella sekä kirjataan yksilöllisiin suunnitelmiin – Pedagogiset asiakirjat

Oaj:n selvitys:

- Kunnassa kehitetty pedagogisia asiakirjoja ja niiden laadinnan käytänteitä riittävästi 77,5 %:n mielestä

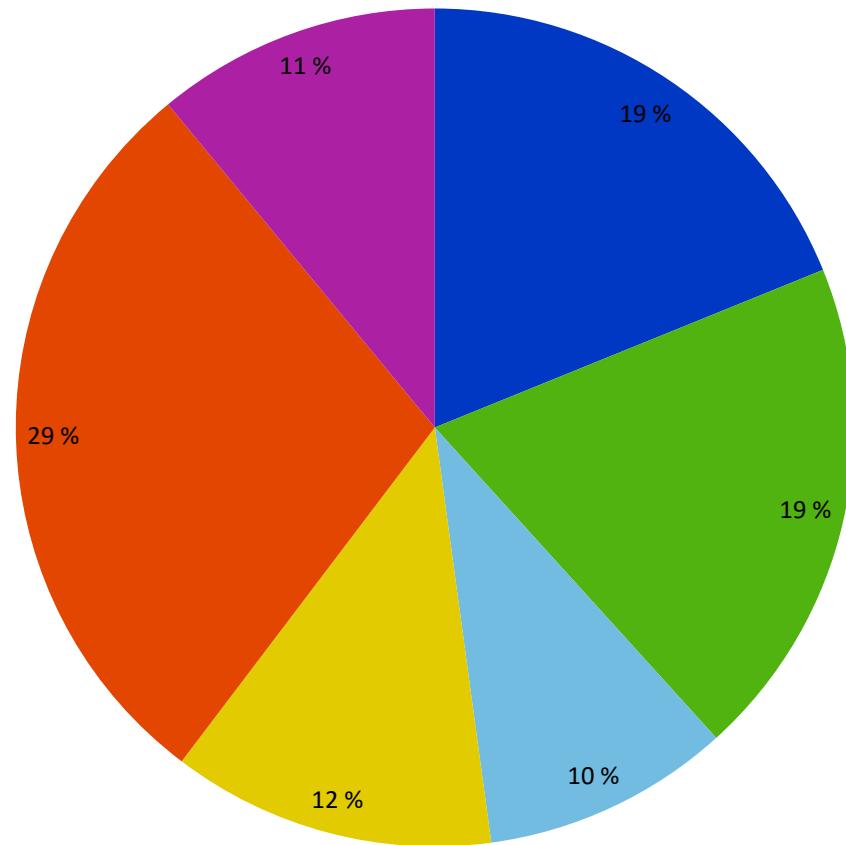
- Erityisopettajista 89 % piti HOJKSeja oman työnsä kannalta hyödyllisinä, kun taas aineenopettajilla vastaava osuus oli 65 % ja luokanopettajilla 72 %.

- Huolestuttavaa: aineenopettajat **eivät toisinaan olleet tietoisia** opetettavissa ryhmissään olevista tehostetun ja erityisen tuen oppilaista, **järjestelmät ovat vaikeaselkoisia**, asiakirjoja ja niihin tulevia päivityksiä on **vaikea löytää**, kaikilla vastaajilla **ei ollut lupaa lukea** oppilaidensa pedagogisia asiakirjoja, osa opettajista **ei siirrä oppilaita tehostettuun tukeen**, koska se **vaatii niin paljon papereita**.

Tavoitteena lähikouluperiaate

- Suomalainen yhteiskunta perustuu yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon, tämän takaa perustuslakimme
- Miksi näiden arvojen ei annettaisi toteutua kaikkein heikoimpien, kasvavien ja kehittyvien lasten ja nuorten kohdalla.
- Erityiskoulujen määrä pudonnut 1999: 269 -> 2017: 71 koulua (näistä noin puolet koulukoti- ja sairaalakouluja)
- Huolenaihe: tehostetun ja erityisen tuen oppilaat eivät saa riittävää tukea opiskellessaan yleisopetuksen ryhmissä – seuraavaksi siirto erityisluokalle/kouluun – Poislähtämisen kulttuuri edelleen
- Erityisryhmät kalliita – panostaminen ennalta ehkäisyyn ja yleisopetuksen laatuun takaa tasa-arvoisemman resurssien jaon (Lappeenrannan resurssiohjaus 16 erityispaikkaa – hinnalla saa 5 luokanopettajaa)

Opetuksen toteutuspaikka 2015

- Opetus kokonaan yleisopetuksen ryhmässä
- Opetuksesta 51–99 % yleisopetuksen ryhmässä
- Opetuksesta 21–50 % yleisopetuksen ryhmässä
- Opetuksesta 1–20 % yleisopetuksen ryhmässä
- Opetus kokonaan erityisryhmässä, muu kuin erityiskoulu
- Opetus kokonaan erityisryhmässä, erityiskoulu

Inclusion

The term **'inclusion'** is not often used at the policy level; a positive-negative debate from a 'placement view'

'Inclusion' is used and understood in a variety of ways and contexts:

1. Inclusion as **the placement** of learners with disabilities in mainstream classrooms
2. Inclusion as meeting the social/academic needs of **learners with disabilities**
3. Inclusion as meeting the social/academic needs of **all learners**
4. Inclusion as the creation of **communities**

(Göransson & Nilholm 2014)

YK:n vammaissopimus

- Suomi on viime kesänä **ratifioinut** YK:n vammaissopimuksen.
- Sen artikla 24 takaa vammaisten **mahdollisuuden saada opetusta yleisessä koulutusjärjestelmässä yhdessä muiden kanssa.**
- Lapsen ja nuoren **mahdollisuutta kehittää kykyjään mahdollisimman pitkälle** (vammasta tai diagnoosista riippumatta)
- Inklusiivinen opetus on **yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeus kysymys**
- Edellyttää yleiseen koulutusjärjestelmään osallistumisen mahdollistavaa riittävää tukea.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean tunnistamia esteitä osallistavalle koulutusjärjestelmälle

- Puutteellinen ymmärrys siitä, mitä ihmis- ja perusoikeudet ja niiden toteutuminen tarkoittaa vammaisten henkilöiden kohdalla
- Pinttyneet käytännöt eristää
- Puutteellinen tieto osallistavan koulutusjärjestelmän eduista
- Puutteellinen tutkimustieto ja päämäärätietoisten kehittämisprojektien puuttuminen
- Puuttuva poliittinen tahto, rahoitusjärjestelmien ohjaus
- Puutteellinen opettajien koulutus ja täydennyskoulutus
- Puutteellinen oikeusturva
- <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx> (Susanna Lehti)

Transformation direction

Raising Achievement for All Learners in Inclusive Education

·Find-Deficit Loop'

- Reactive leadership
- Reactive (by side) support
- Negative (deficit)
- Distrusting
- Teacher fear
- Pupil passivism
- Summative recognition
- Curriculum rigidity
- Standardised pedagogy and support
- Formal achievement

·Build-School Loop'

- Constructive leadership
- Proactive (in side) system support
- Positive (talent) attitude
- Trusting collaboration and learning
- Teacher confidence
- Pupil participation
- Formative recognition
- Curriculum adaptation
- Adaptive pedagogy and support
- Real-life competencies

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

**Ei puhuta inklusiosta tai
kolmiportaisen mallin
toteuttamisesta, jos
kysymyksessä ovat
säästöt koulutuksesta!**

